Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

16. oktoober 2019*

Eelotsusetaotlus – Ühine põllumajanduspoliitika – Mesindussektor – Määrus (EL) nr 1308/2013 – Delegeeritud määrus (EL) 2015/1366 – Abitaotlus – Tingimused – Mesilasperede minimaalne arv – Kehtestamine tagasiulatuva jõuga – Õiguskindluse põhimõte – Õiguspärase ootuse kaitse põhimõte

Kohtuasjas C-490/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bírósági (Budapesti piirkondlik haldus- ja töökohus, Ungari) 17. juuli 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. juulil 2018, menetluses

SD

versus

Agrárminiszter,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: D. Šváby, koja presidendi ülesannetes, kohtunikud K. Jürimäe, ja N. Piçarra (ettekandja),

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja A. Pokoraczki,

– Kreeka valitsus, esindajad: G. Kanellopoulos, A. Vasilopoulou ja E.-E. Krompa,

– Euroopa Komisjon, esindajad: L. Havas ja B. Hofstötter,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb komisjoni 11. mai 2015. aasta delegeeritud määruse (EL) 2015/1366, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 seoses toetusega mesindussektorile (ELT 2015, L 211, lk 3; edaspidi „määrus 2015/1366“), artikli 2 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud SD ja Agrárminiszteri (põllumajandusminister, Ungari) vahelises kohtuvaidluses otsuse üle, millega viimatinimetatu jättis rahuldamata taotluse anda toetust mesilaste rändpidamiseks vajaliku varustuse soetamiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus (EL) nr 1308/2013

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671), artikli 55 „Riiklikud programmid ja rahastamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Mesindustoodete tootmise ja turustamise üldtingimuste parandamiseks võivad liikmesriigid koostada mesindussektori kolmeaastased riiklikud programmid („mesindusprogrammid“). […]“.

4 Selle määruse artikli 56 lõike 1 punkti b kohaselt on komisjonil õigus võtta kooskõlas selle määruse artikliga 227 vastu delegeeritud õigusakte „igale osalevale liikmesriigile liidu rahalise panuse eraldamise aluse kohta, mis põhineb muu hulgas mesitarude koguarvul liidus.“

5 Nimetatud määruse artikli 57 esimese lõigu punkti c kohaselt võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse vajalikud meetmed, milles käsitletakse „liikmesriikide esitatud mesindusprogrammide heakskiitmist, sealhulgas liidu rahalise panuse eraldamist igale osalevale liikmesriigile ja liikmesriikide poolse rahastamise ülemmäära.“

Määrus 2015/1366

6 Määruse 2015/1366 põhjendused 2–4 ja 11 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 55 on sätestatud, et liikmesriigid võivad koostada mesindussektori kolmeaastaseid riiklikke programme […]. On vaja määrata kindlaks alus liidu rahalise panuse eraldamiseks osalevatele liikmesriikidele.

(3) Mesilastarude arv igas osalevas liikmesriigis osutab liikmesriikide mesindussektori suurusele. Lihtne alus liidu toetuse eraldamiseks mesindusprogrammidele on iga osaleva liikmesriigi mesilastarude arvu osakaal liidu mesilastarude koguarvus.

(4) Liidu vahendite põhjendatud jaotamiseks peaks osalevatel liikmesriikidel olema usaldusväärne meetod mesilastarude arvu kindlaks tegemiseks oma territooriumil.

[…]

(11) On vaja ette näha üleminekumeetmed liidu toetuse eraldamiseks 2017.-2019. aasta mesindusprogrammidele. Selleks, et tagada järjepidevus 2014.-2016. aasta mesindusprogrammidega ja jätta liikmesriikidele piisav aeg, mille jooksul nad saavad sisse seada meetodi talvitumiseks valmis olevate mesilastarude arvu usaldusväärseks loendamiseks ajavahemikul 1. septembrist kuni 31. detsembrini, tuleks 2017.–2019. aasta mesindusprogrammidele eraldada liidu vahendid 2013. aastal liikmesriikide poolt 2014.–2016. aasta mesindusprogrammide raames teatatud mesilastarude arvu alusel."

7 Määruse 2015/1366 artiklis 1 „Mesilastarud" on sätestatud:

„Käesoleva määruse kohaldamisel tähendab mõiste „mesilastaru" üksust, mis sisaldab mesilasperet, mida kasutatakse mee, muude mesindustoodete või mesilaste aretusmaterjali tootmiseks, ning kõiki elemente, mis on vajalikud pere ellujäämiseks."

8 Nimetatud määruse artiklis 2 „Meetod mesilastarude arvu määramiseks" on märgitud:

„Liikmesriikidel, kes esitavad määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 55 osutatud riiklikud mesindussektori programmid („mesindusprogrammid"), peab olema usaldusväärne meetod määramaks talvitumiseks valmis olevate mesilastarude arvu oma territooriumil igal aastal ajavahemikul 1. septembrist kuni 31. detsembrini."

Ungari õigus

9 Ungari põllumajandus- ja maaelu arengu ministri 23. jaanuari 2017. aasta määruse nr 4/2017, mis käsitleb 2016.-2019. aasta rahastamisperioodi kohta koostatud Ungari riikliku mesindusprogrammi alusel riigieelarvest ning Euroopa Põllumajandus- ja Tagatisfondist kaasrahastatavate toetuste andmise eeskirju (a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2016-2019 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 4/2017. (I. 23.) FM rendelet, *Magyar Közlöny* 2017/8.), §-s 4 on sätestatud:

„[…]

(10) § 2 lõike 2 punkti a alapunktis ae, punkti b alapunktides ba ja bb ning punkti c alapunktis cb nimetatud meetmete korral ja punkti c alapunktis ca nimetatud meetme raames raadiosagedustuvastuse märgiste ostmise toetuste korral ning punktis e nimetatud meetme kontekstis nii veterinaarselt kui ka geneetiliselt sobiva paljundusmaterjaliga mesilastarude arvukuse suurendamise toetuste korral põhineb toetuse saamise õigus mesilasperede arvul,

a) mis on kindlaks määratud sügisese veterinaarse mesilaste kontrolli ajal vastava rakendusperioodi jaoks,

b) millest on teatatud vastavalt Ungari põllumajandus- ja maaelu arengu ministri 18. oktoobri 2007. aasta määrusele nr 119/2007 loomakasvatuskohtade ja -keskuste ning nende andmete riikliku registri kohta (a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet) ning mis on pädevas maavalitsuse esinduses vastu võetud avalduste alusel registreeritud põllumajandus- ja maaelu arengu ministri määruses nr 119/2007 FVM ette nähtud loomakasvatuse infosüsteemis (TIR) esimese rakendusperioodi kohta käesoleva määruse jõustumisele järgneva 30 päeva jooksul, teise rakendusperioodi kohta kuni 15. novembrini 2017 ja kolmanda rakendusperioodi kohta kuni 15. novembrini 2018, ning

c) mille omanik toetuse väljamaksmise avalduse esitamise päeval on taotleja."

10 Määruse nr 4/2017 artiklis 22 on sätestatud:

„[…]

(3) Toetust võivad taotleda – vastavalt § 4 lõikele 10 kindlaks määratud mesilasperede arvu alusel – tootjad, kelle OMME [Országos Magyar Méhészeti Egyesület – Ungari Riiklik Mesinike Liit] liikmelisus kehtib.

[…]

(5) Toetust võivad lõike 4 punktides a, b ja e nimetatud varustuse soetamise toetuse puhul taotleda need, kellel on vähemalt 60 mesilasperet; lõike 4 punktis h nimetatud varustuse soetamise toetuste puhul need, kellel on vähemalt 30 mesilasperet, ja lõike 4 punktides c, d, f ja g nimetatud varustuse soetamise toetuse puhul need, kellel on vähemalt 100 mesilasperet.“

11 2014.–2016. aasta rahastamisperioodi kohta koostatud Ungari riiklik mesindusprogramm sisaldas mesilaste rändpidamise toetusi, mis olid ette nähtud Ungari põllumajandus- ja maaelu arengu ministri 16. detsembri 2013. aasta määruses nr 118/2013, mis käsitleb 2013.–2016. aasta rahastamisperioodi kohta koostatud Ungari riikliku mesindusprogrammi alusel riigieelarvest ning Euroopa Põllumajandus- ja Tagatisfondist kaasrahastatavate toetuste andmise eeskirju (a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2013–2016 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 118/2013. (XII. 16.) VM rendelet). Nende toetuste andmine sõltus tingimusest, et mesinikul on vähemalt kolmkümmend TIRis registreeritud mesilasperet. See programm suleti 31. augustil 2016.

12 2017.–2019. aasta rahastamisperioodi kohta oli määruses nr 4/2017, mis jõustus 24. jaanuaril 2017, nende toetuste andmise tingimuseks kehtestatud vähemalt 60 TIRis registreeritud mesilaspere olemasolu. Kuna selle määruse jõustumise kuupäeval oli TIRis registreeritud mesilasperede arv selline, millest teatati 2016. aasta iga-aastase arupärimise käigus, siis oli ette nähtud, et mesinikud saavad neid andmeid muuta tagasiulatuvalt 30-päevase tähtaja jooksul alates nimetatud määruse jõustumise kuupäevast.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 SD esitas 13. märtsil 2017 Magyar Államkincstári (Ungari Riigikassa) asepresidendile, kes vastutab põllumajandus- ja maaelu arengu toetuste eest, taotluse toetuse maksmiseks mesilaste rändpidamiseks vajaliku uue varustuse soetamiseks. Selleks kinnitas ta, et tal on 62 mesilasperet.

14 Riigikassa jättis 5. mai 2017. aasta otsusega kõnealuse toetuse andmise taotluse rahuldamata põhjendusel, et SD ei vasta TIRis registreeritud mesilasperede miinimumarvu nõudele. Nimelt oli seal registreeritud ainult 36 mesilasperet, samas kui määruse nr 4/2017, mis jõustus 24. jaanuaril 2017, kohaselt oli toetuse andmise tingimuseks kehtestatud, et TIRis on märgitud vähemalt 60 mesilasperet.

15 SD esitas vaide põllumajandus ministrile, kes kinnitas 21. augusti 2017. aasta otsusega riigikassa otsust, millega nimetatud taotlus tagasi lükati.

16 SD esitas põllumajandusministri selle otsuse peale kaebuse Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságile (Budapesti piirkondlik haldus- ja töökohus, Ungari).

17 See kohus kahtleb, kas „määruse nr 4/2017 […] säte, milles abi saamiseks ette nähtud mesilasperede kahekordne arv, ilma et oleks antud piisavalt aega kohanduste tegemiseks, on liidu õigusega kooskõlas.“

18 Nendel asjaoludel otsustas Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Budapesti piirkondlik haldus- ja töökohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas delegeeritud määruse [2015/1366] artiklis 2 nimetatud usaldusväärset meetodit mesilastarude arvu määramiseks igal aastal ajavahemikul 1. septembrist kuni 31. detsembrini tuleb tõlgendada nii, et mesilasperede arvu peab teatama toetuse taotleja, ja kui vastus on jaatav, siis kas see on usaldusväärne meetod?

2. Kui vastavalt määruse [2015/1366] artiklile 2 tuleb mesilaste bioloogiliste omaduste tõttu mesilastarude arv, millel mesindustoetus põhineb, määrata igal aastal ajavahemikul 1. septembrist 31. detsembrini, siis kas seda sätet võib tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad sellest reeglist kõrvale kalduda?

3. Kui vastus on jaatav, siis kas liikmesriigi õigusnormides võib olla sätestatud, et mesilasperede nõutav arv määratakse kindlaks tagasiulatuvalt jaanuaris?

4. Kas see asjaolu, et rahalised vahendid 2017.–2019. aasta mesindusprogrammidele tuleb 2013. aastal eraldada 2014.–2016. aasta rahastamisprogrammide raames liikmesriikide teatatud mesilastarude arvu alusel, tuleb tõlgendada nii, et pärast seda ajavahemikku, mis lõppes 31. detsembril 2016, võib 2017. aasta toetuste jagamiseks vajaliku mesilastarude arvu kindlaks määrata ka muul viisil?

5. Kas nimetatud määrust [2015/1366] tuleb tõlgendada nii, et sellega on lubatud vastu võtta riigisisene õigusnorm, milles kehtestatakse vähese tähtsusega abi väljamaksmise tingimuseks nõue, mis ei ole nimetatud määrusega kooskõlas? Kas Euroopa Liidu õiguses ette nähtud toetused peavad olema ka praktikas piisavad selleks, et edendada mesindusega tegelemist?“

Vastuvõetavus

19 Ungari valitsus ja komisjon väidavad oma kirjalikes seisukohtades, et määruse 2015/1366 artikkel 2, mille tõlgendamist eelotsusetaotluse esitanud kohus taotleb, puudutab üksnes liikmesriikidele liidu rahalise osaluse määramise alust ning järelikult ei ole see artikkel asjasse puutuv nende tingimuste kindlaksmääramisel, mis peavad olema täidetud, et määrata kindlaks riigi tasandil iga mesiniku poolt individuaalselt saadud abi andmise tingimused.

20 Selle kohta tuleb korrata, et ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult, kui esitatud küsimused käsitlevad liidu õiguse tõlgendamist, siis tuleb Euroopa Kohtul põhimõtteliselt otsus teha (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (Vahistamismäärus – Tunnistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 Sellest tuleneb, et eeldatakse, et sellised liidu õiguse tõlgendamise küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud sellises õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavust Euroopa Kohus ei pea kontrollima, on asjakohased. Euroopa Kohus saab liikmesriigi esitatud eelotsusetaotluse läbivaatamata jätta ainult juhul, kui on ilmselge, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel ei ole mingit seost tegelikkusega või põhikohtuasja esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul ei ole faktilisi või õiguslikke asjaolusid, mida on tarvis temale esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (Vahistamismäärus – Tunnistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb ka, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Euroopa Kohus võib vajaduse korral temale esitatud küsimuse ümber sõnastada ning anda selles kontekstis kõik liidu õiguse tõlgendamiseks vajalikud juhised, mida liikmesriigi kohtutel on vaja selleks, et teha otsus neile esitatud vaidluste kohta (vt selle kohta 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika; ja 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus González Castro, C-41/17, EU:C:2018:736, punkt 54).

23 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasi käsitleb seda, kas on kehtiv riigikassa otsus, mille on kinnitanud põllumajandusminister ning millega jäeti SD esitatud abitaotlus rahuldamata, kuna viimane ei vastanud selle abi andmise tingimustele, st ei olnud täidetud riikliku mesindusprogrammi suhtes määrusega nr 4/2017 2017.–2019. aasta rahastamisperioodi jaoks kehtestatud 60 mesilastaru nõue.

24 Selles kontekstis küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimese, teise, neljanda ja viienda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt seda, kuidas tõlgendada määrust 2015/1366, et hinnata, kas põhikohtuasjas kõne all oleva toetuse andmise tingimused, mis on kehtestatud määrusega nr 4/2017, on kooskõlas määrusega 2015/1366, eelkõige selle artikliga 2.

25 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et on määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõige 1 näeb ette, et liikmesriigid võivad mesindustoodete tootmise ja turustamise üldtingimuste parandamiseks koostada mesindussektori kolmeaastased riiklikud programmid ning et neil programmidel võib selle artikli lõigetes 2 ja 3 ette nähtud tingimustel olla liidu osalus.

26 Teiseks on oluline märkida, et liidu seadusandja otsustas selle määruse artikli 56 lõike 1 punktis b volitada komisjoni vastu võtma delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad liidu rahalise osaluse eraldamist igale selles osalevale liikmesriigile, võttes eelkõige arvesse mesilastarude koguarvu liidus.

27 Selles kontekstis näeb määrus 2015/1366, mille õiguslik alus on määruse nr 1308/2013 artikli 56 lõige 1, ette kriteeriumid, mis käsitlevad liidu rahalist toetust liikmesriikide mesindusprogrammidele, mis on koostatud iga kolme aasta tagant.

28 Kuigi määruse 2015/1366 artiklis 4 on sätestatud, et liidu rahaline toetus mesindusprogrammidele eraldatakse mesindusprogrammi esitanud liikmesriikidele võrdeliselt nende poolt teatatud keskmise mesilastarude arvuga, siis selle määruse artikkel 2, mida tuleb käsitada koostoimes selle põhjendustega 2 ja 4, kohustab liikmesriike kehtestama usaldusväärse meetodi, mille põhjal tuleb igal aastal ajavahemikul 1. septembrist kuni 31. detsembrini kindlaks määrata mesilastarude arv tema territooriumil – see on oluline kriteerium liidu toetuste jaotamiseks liikmesriikide vahel riiklike mesindusprogrammide rahastamisel.

29 Järelikult piirdub nimetatud artikkel 2 sellega, et korraldab liidu osaluse jagunemise nende riiklike programmide rahastamises, ning see ei puuduta seega nende programmide raames mesinikele eraldatavate toetuste andmise tingimusi.

30 Põhikohtuasi käsitlebki aga ühte neist tingimustest, mille kindlaksmääramine kuulub määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõike 1 alusel liikmesriikide pädevusse. Kui nad seda pädevust kasutavad, ei ole nad selle sätte alusel kohustatud jaotama asjaomast abi sellise konkreetse kriteeriumi alusel nagu mesilastarude arv, ega võtma juhul, kui nad sellest kriteeriumist kinni peavad, aluseks ajavahemikku 1. septembrist kuni 31. detsembrini.

31 Sellest järeldub, et määruse 2015/1366 artikli 2 tõlgendamine, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus taotleb esimese, teise, neljanda ja viienda küsimusega, ei oma põhikohtuasja lahendamisel tähtsust.

32 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus seevastu teada, kas liidu õigust arvestades võib liikmesriigi õiguses – milles on mesindusprogrammi raames toetuste andmise kriteeriumina arvesse võetud mesilasperede arvu – selle abi andmise tingimusena „kehtestada sellise sätte, mis näeb jaanuaris tagasiulatuvalt ette nõutud mesilasperede arvu“. Kuna see küsimus kuulub, nagu märgivad Ungari valitsus ja komisjon, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtete, mis on sätestatud liidu õiguskorras õiguse üldpõhimõtetena, valdkonda, siis tuleb neid põhimõtteid nimetatud küsimusele vastamiseks tõlgendada.

Sisulised küsimused

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmandat küsimust tuleb mõista nii, et sellega soovitakse sisuliselt teada, kas õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõike 1 kohaselt kehtestavad mesindussektoris uueks kolmeaastaseks ajavahemikuks esiteks selles sektoris sellised toetuse andmise tingimused, mis erinevad eelnevates programmides ette nähtud tingimustest, ning teiseks võimaldavad toetuse saajatel saada seda toetust alates nende õigusnormide jõustumisele eelnevast kuupäevast, kui nad vastavad selles ette nähtud uutele tingimustele.

34 Seoses sellega tuleb märkida, et ulatuslikku kaalutlusruumi, mis on liikmesriikidel määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõike 1 alusel selleks, et kehtestada riiklikke kolmeaastaseid mesindusprogramme, et parandada tootmise ja turustamise üldtingimusi mesindussektoris, sealhulgas selleks, et kehtestada ja muuta nimetatud sektoris tegutsevatele ettevõtjatele toetuse andmise tingimusi, tuleb kasutada kooskõlas nõuetega, mis tulenevad liidu õiguskorras kehtestatud aluspõhimõtetest (vt selle kohta 15. juuli 2004. aasta kohtuotsus Gerekens ja Procola, C-459/02, EU:C:2004:454, punkt 21), mille hulka kuuluvad Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt õiguskindluse põhimõte ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõte (vt selle kohta 15. veebruari 1996. aasta kohtuotsus Duff jt, C-63/93, EU:C:1996:51, punkt 20; 18. mai 2000. aasta kohtuotsus Rombi ja Arkopharma, C-107/97, EU:C:2000:253, punkt 65; 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, punkt 47, ning 10. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, punkt 30).

35 Mis puutub õiguskindluse põhimõttesse, siis Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et selle eesmärk on tagada õiguslike olukordade ja õigussuhete etteaimatavus (vt selle kohta 10. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte osas tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast samuti, et iga ettevõtja, kellele liikmesriigi ametiasutus on tekitanud põhjendatud lootusi, võib tugineda sellele põhimõttele. Juhul kui ettevaatlik ja mõistlik ettevõtja oleks tema huve mõjutada võiva meetme vastuvõtmist võinud ette näha, siis ei saa ta sellegipoolest sellele põhimõttele enam tugineda, kui see meede on juba vastu võetud. Lisaks ei saa ettevõtjatel olla õiguspärast ootust kehtiva olukorra säilimise suhtes, kuna liikmesriigi ametiasutused võivad oma kaalutlusõigust kasutades seda olukorda muuta (vt eelkõige 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, punkt 53, ja 10. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, punkt 39).

37 Neid põhimõtteid tuleb eriti rangelt järgida siis, kui tegemist on õigusnormidega, mis võivad tekitada rahalisi kohustusi, selleks et võimaldada huvitatud isikutel täpselt teada saada neist tulenevate kohustuste ulatust (vt selle kohta eelkõige 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Sudholz, C-17/01, EU:C:2004:242, punkt 34, ning 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsus Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening jt, C-383/06–C-385/06, EU:C:2008:165, punkt 52).

38 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas liikmesriigi õigusnormid on kooskõlas liidu õiguskorra aluspõhimõtetega. Euroopa Kohtul on ELTL artikli 267 alusel eelotsust tehes üksnes pädevus anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõik liidu õiguse tõlgendamise juhised, mis võimaldavad viimasel seda kooskõla hinnata (vt selle kohta 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Käesoleval juhul tuleb märkida esiteks, et ajavahemikuks 2017–2019 uue programmi, mida rakendati määrusega nr 4/2017, kehtestamine tõi kaasa selle abi saamiseks nõutava mesilasperede arvu suurenemise ja teiseks selle, et varasem programm selles sektoris lõpetati 31. augustil 2016.

40 Seega selleks, et hinnata õiguskindluse põhimõtet arvestades nii seda, kas uueks rahastamisperioodiks eelnevatel perioodidel ette nähtud tingimustest erinevate tingimuste kehtestamine oli ette aimatav, kui ka nende tingimuste kohaldamist alates eelmise toetusprogrammi lõpetamisest neile mesinikele, kes olid sel kuupäeval täitnud uued kehtestatud tingimused, tuleb korrata – nagu on juba rõhutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 34 –, et määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõige 1 annab liikmesriikidele ulatusliku kaalutlusõiguse kolmeaastase ajavahemiku kehtestamiseks, „et parandada mesindustoodete tootmise ja turustamise üldtingimusi“.

41 Sellest tuleneb, et liikmesriigid võivad põhimõtteliselt kehtestada uueks ajavahemikuks kõnealuse abi andmise tingimused, mis erinevad eelnevates toetusprogrammides ette nähtud tingimustest, eelkõige selles osas, mis puudutab nõutud mesilasperede arvu, ning kehtestada kuupäeva, millest alates mesinikud võivad saada uues toetusprogrammis ette nähtud abi, kui nad vastavad selles ette nähtud tingimustele.

42 Sellega seoses tuleb lisada, et uueks ajavahemikuks selliste asjaomase abi andmise tingimuste kehtestamine, mis erinevad eelnevates toetusprogrammides ette nähtud tingimustest, selleks, et „parandada mesindustoodete tootmis- ja turustamistingimusi“ vastavalt määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõikele 1, ei saa kujutada endast selle abi taotlejatele ettenägematut sündmust.

43 Mis puudutab õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, siis asjaomased mesinikud ei saanud õiguspäraselt eeldada, et eelnenud ajavahemiku kohta vastu võetud toetusprogrammide raames toetuse andmiseks ette nähtud tingimused jäetakse uue ajavahemiku jaoks vastu võetud toetusprogrammis kehtima.

44 Järelikult ei saanud mesinikud, kes ei täitnud nimetatud uusi tingimusi, õiguspäraselt oodata, et nad saavad jätkuvalt toetust sellise riikliku toetusprogrammi alusel, mis enam ei kehti.

45 Pealegi, kuna nimetatud uued tingimused võimaldavad neil mesinikel, kes vastavad neile tingimustele, saada vastavat toetust alates kuupäevast, mis on varasem kuupäevast, mil jõustus toetusprogramm, millega need tingimused kindlaks määrati, siis võib neid tingimusi pidada sellisteks, mis võimaldavad saavutada määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõikes 1 sätestatud eesmärki „parandada mesindustoodete tootmise ja turustamise üldtingimusi“.

46 Neil asjaoludel tuleb kolmandale küsimusele vastata, et arvestades täiendavat kontrolli, mida tuleb teostada eelotsusetaotluse esitanud kohtul, tuleb õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja millega on vastavalt määruse nr 1308/2013 artikli 55 lõikele 1 mesindussektoris kehtestatud uus kolmeaastane ajavahemik, on sätestatud esiteks varasemates toetusprogrammides ette nähtud toetuse andmise tingimustest erinevad toetuse andmise tingimused ning mis teiseks võimaldavad mesinikel saada seda toetust alates kuupäevast, mis on varasem nende õigusnormide jõustumise kuupäevast, juhul kui nad täidavad selles ette nähtud uusi tingimusi.

Kohtukulud

47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Arvestades täiendavat kontrolli, mida tuleb teostada eelotsusetaotluse esitanud kohtul, tuleb õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja millega on vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007, artikli 55 lõikele 1 mesindussektoris kehtestatud uus kolmeaastane ajavahemik, on sätestatud esiteks varasemates toetusprogrammides ette nähtud toetuse andmise tingimustest erinevad toetuse andmise tingimused ning mis teiseks võimaldavad mesinikel saada seda toetust alates kuupäevast, mis on varasem nende õigusnormide jõustumise kuupäevast, juhul kui nad täidavad selles ette nähtud uusi tingimusi.

Allkirjad